

26 Over si fakty!

Témy: bezpečne online, kritické myslenie, mediálna gramotnosť, digitálne občianstvo

- Veková kategória:** 15+
- Počet účastníkov:** do 20 osôb
- Trvanie aktivity:** 60 minút
- Metódy vzdelávania:** simulácia, skupinová práca, diskusia, reflexia
- Ciele aktivity:**
- posúdiť pravdivosť a dôveryhodnosť dostupných informácií,
 - selektovať a triediť informácie s ohľadom na cieľ ich použitia a zdôvodniť tento výber informácií,
 - zostaviť zoznam hľadísk pre tvorbu informačného prieskumu,
 - všímať si manipuláciu pri spracovaní a šírení informácií,
 - poskytnúť spätnú väzbu na spôsob práce a narábanie s informáciami,
 - prezentovať výsledky informačného prieskumu,
 - pochopiť náročnosť situácie cieľových skupín nenávisťného vyjadrovania (z komunity LGBT),
 - reflektovať svoje postoje k virálne šíreným informáciám.
- Materiál:**
- prístup na internet a dostupné IKT (mobilné telefóny, tablet, PC – min. 1 ks pre každú skupinu),
 - výtlačky úloh pre výskumníkov (1x rozstrihané) a hárok pre pozorovateľov (do každej skupiny 2x),
 - písacie potreby, flipchartové papiere a fixky.
- Kľúčové slová:** zdroje informácií, overovanie informácií, online kampaň, šírenie informácií, nenávisťné prejavy

Priebeh aktivity:

Príprava pred aktivitou: Nájdeme dobrovoľníkov, ktorí budú plniť úlohu pozorovateľov. Pôjde približne o polovicu skupiny. Odovzdáme im hárok pre pozorovateľov (Príloha č. 1), vysvetlíme im pokyny na jeho vyplnenie a uistíme sa, že porozumeli a vedia, ktoré informácie budú zaznamenávať.

Odporúčania pre vedenie aktivity:

- Aktivita prebehne efektívnejšie, ak pozorovatelia budú poučení ešte pred jej začiatkom. Ak je to možné, určíme iba jedného pozorovateľa v skupine a tým zvýšime počet výskumníkov.

Témy

Veková kategória

15+

Veľkosť skupiny

do 20 osôb

Čas

60 MINÚT

- Výskumníci by nemali mať pocit, že sú pozorovateľmi „skúšani“. Vysvetlíme im, že úlohou pozorovateľov je vyhodnotiť rozdielne metódy práce s informáciami a samotná úloha nie je postavená na jedinom správnom riešení.
- Výskumníkom môžeme, ale nemusíme ukázať hárok pre pozorovateľov. Ak im ho neukážeme, ich pozornosť nebude upriamená na sledované oblasti a výsledky tak môžu byť zaujímavejšie. Tento krok však môže vytvoriť väčší tlak na výskumníkov. Naopak, poskytnutie hárku vopred sa odrazí na lepšom pracovnom vzťahu pozorovateľov a výskumníkov.
- Počas záverečnej reflexie môžeme otvoriť otázku skreslenia prieskumu výsledkami, ktoré sme „chceli nájsť“. Využijeme to na diskusiu o postoji k informáciám, o ktorých síce vieme, ale nechceme im veriť.
- Jedným z rizík dezinformácie alebo silných predsudkov rozšírených na internete je ich ľahká zameniteľnosť za fakt. Môžeme zistiť, či si účastníci myslia, že zahrnuli takýto „fakt“ do prieskumu a mohli tým prispieť k šíreniu predsudkov voči skupinám alebo jednotlivcom.
- V diskusii s účastníkmi môžeme využiť aj stránky odhaľujúce hoaxy, na príklade ktorých vieme ukázať, ako falošné správy prispievajú k rozdúchavaniu nenávistných prejavov.

1. Vysvetlíme účastníkom vzdelávania, že aktivita sa zameriava na využitie internetu ako informačného zdroja. Pýtame sa na to, ako často využívajú internet na tento účel a aké stránky využívajú na získavanie informácií najčastejšie.

2. Uvedieme ich do nasledujúcej situácie: *Po viacerých homofóbnych útokoch (najmä cez weby a videá) voči mladým gejom a následnom silnom lobingu mimovládnych organizácií sa pripravuje parlamentná rozprava. Vláda prichádza s legislatívnym návrhom na vytvorenie fondu, ktorý zabezpečí vzdelávanie, ako čeliť homofóbnym postojom a vytvorí podporné mechanizmy pre mladých gejom. Opozičné strany deklarovali, že návrh nepodporia. Nachádzate sa v pozícii výskumného asistenta poslanca, ktorý sa plánuje prihlásiť do rozpravy. Máte 30 minút na to, aby ste zostavili predbežný prieskum problematiky.*

3. Vysvetlíme účastníkom, že budú pracovať v skupinách po štyroch (2 výskumní asistenti a 2 pozorovatelia, ktorí sledujú metodiku výskumníkov). Ozrejmime im, že každý výskum vyžaduje zvolenie vhodných metód práce. Preto sa ešte pred začiatkom práce na zadaní pokúsime navrhnúť zoznam dôležitých hľadísk pri zostavovaní prieskumu. Návrhy účastníkov zaznamenávame na flipchart a v prípade potreby doplníme o podstatné body. Zo skupiny vyčleníme pozorovateľov a ďalšiu časť skupiny rozdelíme tak, aby vznikol približne rovnaký počet zástupcov opozičných a vládnych strán. Každú zo skupín odovzdáme špecifické zadanie (Príloha 2).

4. Na realizáciu prieskumu majú účastníci 30 minút. Navrhujeme im, aby využili prvých 20 minút na nájdenie relevantných informácií a zvyšných 10 minút na spoločné vytýčenie hlavných bodov, ktoré budú prezentovať svojmu poslancovi alebo poslankyňu.

5. Keď skupiny dokončia úlohu, poskytneme im ďalších 5 – 10 minút na spätnú väzbu od pozorovateľov, ktorí zhrnú svoje kľúčové zistenia. Snažia sa zhodnotiť, do akej miery bolo vyhľadávanie informácií objektívne a účelné.

6. Pozveme výskumníkov, aby prezentovali hlavné diskusné body pre príhovor svojho poslanca alebo poslankyne. Môžu ich prezentovať v odrážkach pre lepšie uvedomenie si toho, že príhovor iba pripravujú, ale sami ho neprednesú.

7. Po každej prezentácii vyhradíme čas pre pozorovateľov na zhrnutie ich zistení a na prípadné otázky od ostatných skupín.

Záverečný rozbor:

Otázky k prieskumu a brífingu poslancov

- *Ako ste vnímali náročnosť úlohy? Čo bolo na nej najťažšie?*
- *Na základe čoho ste sa rozhodli pre konkrétnu webstránku, na ktorej ste hľadali informácie? Do akej miery ste sa zamýšľali nad dôveryhodnosťou informácií, ktoré ste využili?*
- *Zamerali ste sa viac na hľadanie informácií podporujúcich stanovisko strany vášho poslanca/poslan-kyne alebo ste sa snažili nájsť objektívny pohľad na vec? Čo si myslíte, že by spravil skutočný výskumník?*
- *Vyhľadávali ste jednotlivé prípady útokov namierených voči gejom? Ak nie, mohlo by to byť relevantné?*
- *Myslíte si, že skutoční poslanci by boli spokojní s vašou prácou? Boli by spokojní aj voliči danej strany?*

Otázky k využitiu internetu na výskumné účely

- *Uvedomili ste si niečo dôležité pri používaní internetu na výskumné účely? Pridali by ste niečo k zoznamu odporúčaní, ktoré ste dostali na začiatku aktivity?*
- *Prekvapila vás rozdielnosť informácií, ktoré jednotlivé skupiny priniesli? Ako to vysvetlíte?*
- *Aké metódy môžete použiť na overenie dôveryhodnosti stránky alebo podanej informácie? Používate ich bežne?*

Otázky o homofóbii a online nenávistných prejavoch

- *Našli ste príklady diskriminácie alebo urážok?*
- *Myslíte si, že ste našli informáciu, ktorá bola nepravdivá či zavádzajúca?*
- *Aké sú riziká nekontrolovaného zverejnenia príspevkov online? Napadnú vám možnosti, ako znížiť riziko, že iní ľudia preberú tieto názory a budú ich považovať za „fakt“?*

Variácie aktivity:

- Môžeme zvoliť inú cieľovú skupinu, o ktorej budú účastníci zbierať informácie. Môžu to byť ženy, Rómovia, národnostná menšina, žiadatelia o azyl a pod.

- Aktivitu možno realizovať bez využitia pozorovateľov. V tomto prípade by si každý zaznamenával svoju činnosť. Pred začatím aktivity je potrebné vysvetliť celej skupine spôsob vypĺňania hárku pre pozorovateľov.

- Rozšírenie aktivity: Účastníci by mohli prepracovať zoznam odporúčaní na realizáciu online prieskumu a vytvoriť svoj vlastný návod. Zostaviť môžu aj kontrolný zoznam pre zdieľanie informácií s ostatnými.

Zdroj: KEEN, E., GEORGESCU, M. BOOKMARKS - Príručka boja proti nenávistným prejavom prostredníctvom vzdelávania k ľudským právam, [Aktivita: Over si fakty! str.48–52]. Rada Európy, 2016. Dostupné na: <https://www.iuventa.sk/files/nove_pdf_bookmarks_okok_final.pdf>

PRÍLOHA

Príloha č. 1 - Hárok pre pozorovateľov

Kľúčové slová zadané do vyhľadávača	
PRE KAŽDÚ NAVŠTÍVENÚ STRÁNKU:	
Názov webu	
Počet minút strávených na stránke	
„Zameranie“ webu (neutrálne, pro-LGBT, homofóbne)	
Prečo bol tento web vybraný?	
Bola overená autenticita webu? Ako?	
Mala každá získaná informácia uvedený zdroj? Bol zdroj overený?	
Doplňujúce informácie:	

Príloha č. 2 - Špecifikácia úloh pre skupiny

(rozstrihať)

POLITIK 1:

Vaša poslankyňa je členkou koalície strany. Má hovoriť dôrazne v prospech novej legislatívy. Vyhľadajte na internete informácie pre jej prejav a zostavte zoznam 5 kľúčových bodov, ktorým by sa mala venovať v prejave.

POLITIK 2:

Váš poslanec je členom opozičnej strany. Má hovoriť dôrazne v neprospech zriadenia fondu a vyhradenia finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na riešenie tohto problému. Vyhľadajte na internete informácie pre jeho prejav a zostavte zoznam 5 kľúčových bodov, ktorým by sa mal venovať vo svojom prejave.

POLITIK 3:

Váš poslanec je členom menšej strany, ktorá sa ešte nerozhodla, či vládny návrh podporí. Vyhľadajte na internete informácie dôležité pre jeho rozhodnutie a zostavte zoznam 5 kľúčových bodov, ktorým by sa mal venovať v prejave.

POZOROVATELIA

Vašou úlohou je analyzovať prístup výskumníkov k prieskumu. Snažte sa zachytiť čo najviac informácií a zaznamenajte ich do hárku pre pozorovateľov. S výskumníkmi môžete komunikovať do takej miery, aby ste ich príliš nerozptyľovali od výskumných úloh. Pýtajte sa ich, čo práve robia a prečo si zvolili konkrétny postup.
